

ГРОМАДЯНСЬКА МЕРЕЖА ОПОРА

**АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ ЗА
РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ
СУСПІЛЬНОГО ЗАПИТУ
МЕШКАНЦІВ РІВНЕНСЬКОЇ
МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ ЩОДО ПОДОЛАННЯ
НАСЛІДКІВ ВОЄННИХ ДІЙ**

ПІДГОТУВАЛИ МИХАЙЛО БАЛИК ТА МИРОСЛАВА КЛІЧУК

ЗМІСТ

3

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

4

РЕЗУЛЬТАТИ

6

ОПИТУВАННЯ

9

CIVICLAB

13

ФОКУС-ГРУПИ

18

ІНТЕРВ'Ю

20

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ВИСНОВКИ

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження суспільного запиту мешканців Рівненської міської територіальної громади щодо подолання наслідків воєнних дій проводилося відповідно до стандартів інноваційної методики Громадянської мережі ОПОРА «ДЗОР¹», розробленої експертами ГО «Форум розвитку громадянського суспільства». Прикладна методика дозволила ідентифікувати актуальні² та ключові³ проблеми Рівненської міської територіальної громади, що потребують пріоритетного розв'язання з метою подолання наслідків повномасштабної війни.

Комплексне дослідження суспільного запиту відбувалося в 3 етапи.

01

На першому етапі дослідники провели серію широких консультацій (за методикою CivicLab⁴ Ради Європи) та заочне індивідуальне опитування із залученням представників цільових груп для виявлення актуальних та нагальних проблем без прив'язки до конкретної міської політики та шляхів їх подолання. Додатково вони вивчили думку громадськості та важливі для мешканців громади проблеми, проаналізувавши локальні групи та сторінки у соцмережах. Після цього дослідники проаналізували повний спектр виявлених проблем та ідей, сформувавши групи та тренди, тобто переліки однотипних проблем, та оцінили їх за критеріями актуальності, першочерговості та реалістичності розв'язання. За результатами цього етапу дослідження виокремлено найбільш актуальні для мешканців проблеми і визначено дві ключові проблеми для подальшого опрацювання.

02

На другому етапі провели серію глибинних досліджень громадської думки для детального вивчення виявлених на першому етапі ключових проблем та шляхів їх подолання. Завдяки інтерв'юванню та фокус-груповому дослідженню окреслили спектри думок респондентів щодо проблем та ідей, виявлених під час першого етапу, здійснили пошук пояснення поведінки людей у тих чи інших сферах, до яких відносяться зафіксовані проблеми.

03

На третьому етапі сформували аналітичну довідку за результатами проведеного дослідження з аналізом та висновками. Подальші кроки третього етапу передбачають публічну презентацію результатів дослідження, передачу аналітичної довідки представникам(цям) Рівненської міської територіальної громади для обрання щонайменше однієї ключової проблеми для спільної роботи над її розв'язанням разом з усіма зацікавленими.

За результатами трьох етапів дослідження очікуємо врахування органом місцевого самоврядування висновків цього дослідження та надання ОПОРІ рішень, ухвалених для подолання ключової проблеми у громаді, для їх аналізу, а в разі відсутності таких – для напрацювання рекомендацій щодо їх формування й ухвалення.

¹ДЗОР (Дослідження суспільного запиту та об'єктивної оцінки публічних рішень органів місцевого самоврядування щодо подолання українськими громадами наслідків воєнних дій).

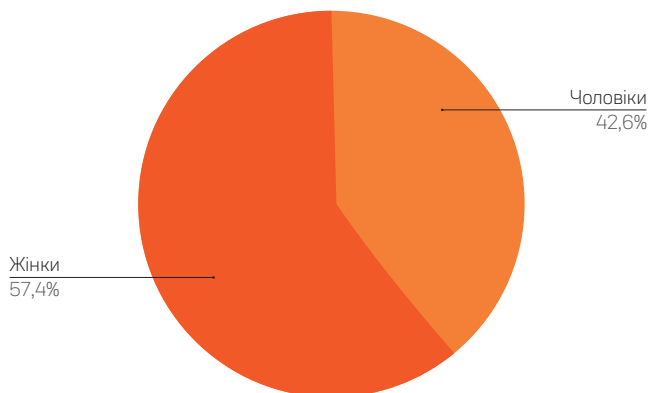
²Актуальні проблеми – проблеми, які респонденти згадували найчастіше або на які вказували як пріоритетні під час збору даних різними методами. Актуальність проблем визначалася під час аналізу даних.

³Ключові проблеми – головні ідентифіковані та підтвержені багаторівневим експертним аналізом пропозиції, які шукали під час дослідження, на основі яких проводиться аналіз рішень ОМС.

⁴Авторська інноваційна методика Ради Європи CivicLab для напрацювання, аналізу та прогнозування варіантів рішень в процесі їх прийняття.

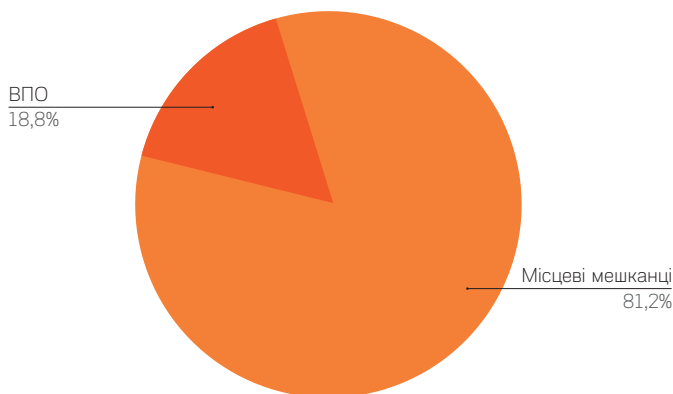
РЕЗУЛЬТАТИ

Дослідження суспільного запиту мешканців щодо подолання наслідків воєнних дій у Рівненській міській територіальній громаді проводилося з вересня по грудень 2022 року. Загальна кількість учасників, які взяли участь у дослідженні, становить 101 особу. 57% з них – жінки (58 учасниць), 43% – чоловіки (43 учасники).

Графік 1. Гендерний розподіл учасників дослідження

Варто також зазначити, що 81% учасників (82 особи) – це мешканці Рівненської міської територіальної громади, а 18% – внутрішньо переміщені особи (19 осіб).

Графік 2. Належність учасників дослідження до ВПО

У консультативних заходах брали участь різні цільові групи, представники яких не повторювалися. Їхні відповіді мали відображати різні рівні розуміння проблем. На першому етапі дослідження, під час опитування (анкетування) людей, до участі було залучено широкую аудиторію – як людей, які постійно проживають на території Рівненської громади, так і внутрішньо переміщених осіб.

Опитувальник поширювали через декілька каналів, зокрема сторінки у соціальних мережах Рівненської обласної організації Всеукраїнської громадської організації “Громадян-ська мережа “ОПОРА”, e-mail-розсилку серед місцевих засобів масової інформації, а також безпосереднє опитування. Респондентам пропонували назвати проблеми (не більше 5), з якими зіткнулася громада після 24 лютого 2022 року внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну. Крім цього, учасники мали можливість висловитися про те, як, на їхню думку, ці проблеми можливо розв’язати.

Наступний метод, використаний у дослідженні на цьому етапі, – **групові консультації у форматі CivicLab**. Ця методика дозволяє консультуватися з мешканцями для опрацювання важливої проблематики та пошуку рішень. Детальніше про CivicLab можна дізнатися [за посиланням](#). Консультації відбувалися офлайн у чотирьох групах, кількість учасників у кожній становила 6–10 осіб, а загальна кількість учасників – 29. Цільова аудиторія заходів – представники громадського сектору, посадовці Рівненської міської ради, експертне середовище. У підсумку напрацьовано перелік проблем та ідей для їх розв’язання, проведено їх оцінку та рейтингування.

Наступним кроком було опрацювання та об’єднання/групування визначених раніше проблем. 3-поміж найчастіше згадуваних під час першого етапу проблем було обрано ключові – пов’язані з інтеграцією ВПО в громаду, відкритістю міської ради та інформуванням мешканців.

“Найпопулярніші” проблеми детальніше аналізувалися під час наступного етапу дослідження, в якому застосовували метод глибинних інтерв’ю та фокус-груп.

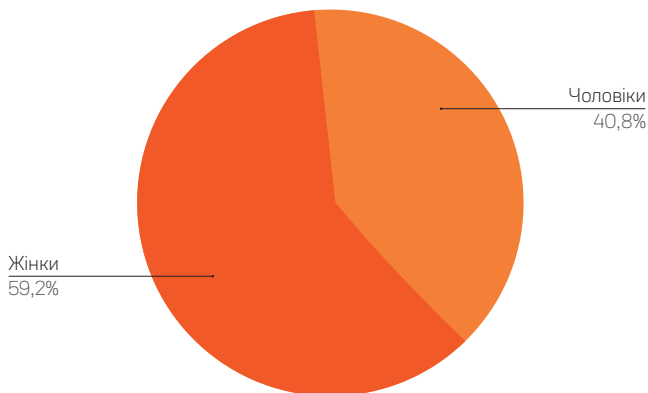
За допомогою **фокус-груп** аналізувались проблеми, пов’язані з інтеграцією ВПО. Зокрема, для детальнішого виявлення їх суті Академія політичної аналітики “ПОЛІС” провела дві фокус-групи, учасниками яких стали 17 осіб. За допомогою **глибинних інтерв’ю** здійснено детальніший аналіз проблеми, пов’язаної з відкритістю міської ради та інформуванням мешканців. Для цього залучили 6 учасників – представників місцевого бізнесу, громадських організацій та структурних підрозділів Рівненської міської ради.

Застосовані методи дозволили глибше проаналізувати проблеми, виокремлені під час першого етапу дослідження, та створити підґрунтя для третього – завершального – етапу дослідження.

ОПИТУВАННЯ

Портрет аудиторії (респондентів), залучених до збору інформації. Загалом в опитуванні взяло участь 49 мешканців Рівненської міської територіальної громади, з них 29 жінок (59%) та 20 чоловіків (41%).

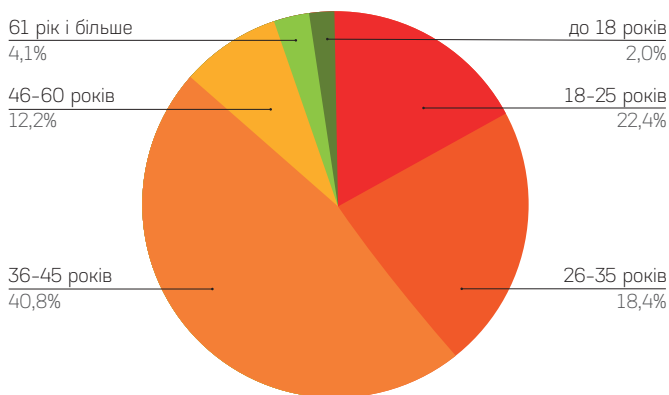
Портрет учасника опитування: гендерний аспект

Графік 3. Гендерний розподіл учасників опитування

Віковий розподіл. В опитуванні взяли участь один учасник віком до 18 років (2%), 11 учасників віком 18–25 років (22,4%), 9 учасників віком 26–35 років (18,4%), 20 учасників віком 36–45 років (40,8%), 6 учасників віком 46–60 років (12,2%) та 2 учасники віком 61 і більше років (4,1%).

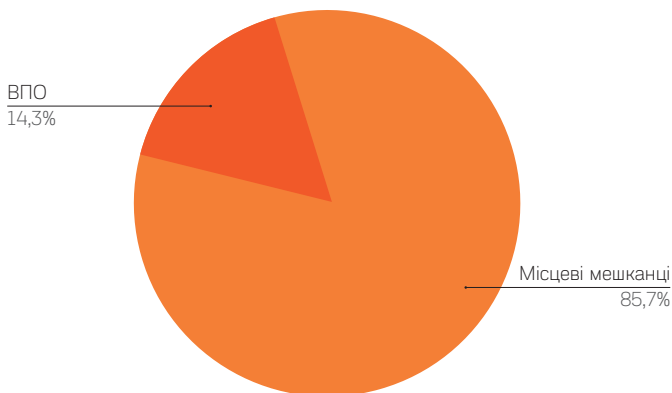
Віковий розподіл учасників

Графік 4. Віковий розподіл учасників опитування

Серед усіх опитаних 14,3% мають статус внутрішньо переміщених осіб. 70,2% усіх опитаних зазначили, що мають намір проживати у Рівненській міській територіальній громаді впродовж наступних 6 місяців, 23,4% не знають, а 6,4% відповіли, що не планують далі мешкати у громаді.

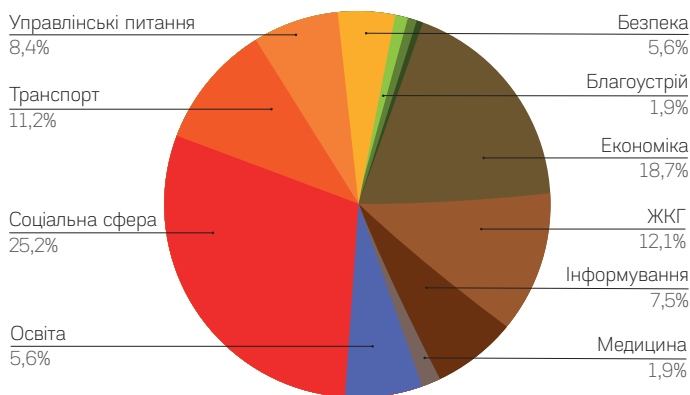
Портрет учасника опитування: приналежність до ВПО

Графік 5. Належність учасників дослідження до ВПО

Коротке резюме. За результатами проведеного опитування мешканці описали 108 проблем, з якими зіткнулася Рівненська міська територіальна громада внаслідок повномасштабної війни. З них 27 проблем стосувалися соціальної сфери, 20 – економіки, 13 – житлово-комунального господарства, 12 – транспорту та інфраструктури, 9 – управлінських питань, 8 – інформування мешканців, 6 – питань безпеки, ще 6 – освіти, по 2 проблеми у сферах медицини, екології, благоустрою, одна – у сфері громадянського суспільства.

Розподіл за сферами

Графік 6. Розподіл зібраних шляхом опитування проблем за сферами

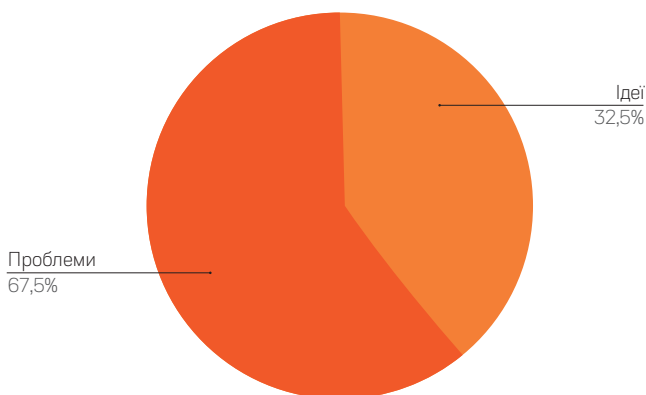
До проблем, про які найчастіше зазначали респонденти, належать такі:

- поганий стан бомбосховищ;
- високий рівень безробіття;
- інтеграція ВПО (забезпечення житлом, працевлаштування, координація надання гуманітарної допомоги);
- низьке залучення мешканців до розробки стратегічних рішень у громаді, а також відсутність бачення її стратегічного розвитку.

Так, учасники зазначали про “непридатність захисних споруд для тривалого перебування громадян”, “погане оснащення бомбосховищ”, “проблеми безпеки міста та громади, облаштування укриттів тощо”. У контексті проблем із працевлаштуванням та безробіттям учасники повідомляли про “скорочення робочих місць і, відповідно, надходжень до бюджету, збільшення категорій осіб, що потребують соціальної допомоги і підтримки”, а також “відсутність добре оплачуваної роботи”. Також респонденти вказували недостатнє залучення мешканців та низький рівень їх поінформованості: “відсутність дискусії в міській раді. Рішення приймають без обговорень і з порушенням процедури”, “відсутність комплексної інформації щодо дій на випадок різних загроз (наприклад, на білбордах)”

Варто зазначити, що під час опитування респондентам пропонували надати пропозиції для розв’язання цих проблем. Так учасники запропонували 52 ідеї.

Результат опитування

Графік 7. Розподіл результатів опитування

ВАЖЛИВО!

Збір ідей для розв’язання проблем необхідний для третього етапу дослідження, коли потрібно виявити, чи корелює варіант запропонованого ОМС рішення із заявленими пропозиціями від громадськості та очікуваними результатами. Усі запропоновані рішення будуть проаналізовані та опубліковані після третього етапу дослідження.

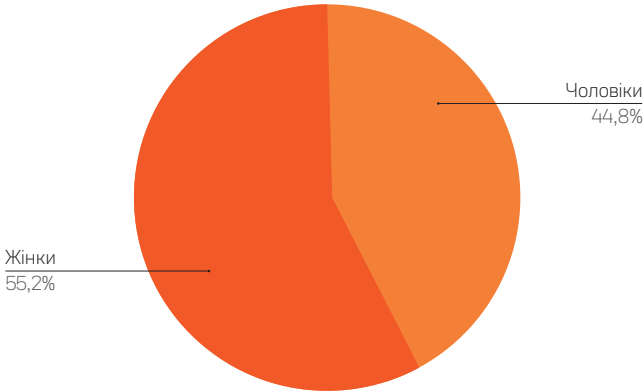
УВАГА!

Проведене опитування мешканців НЕ є соціологічним дослідженням та не є репрезентативним. Його результати допомагають конкретизувати та визначити ключові проблеми, які виникли в громаді внаслідок повномасштабного російського вторгнення. Вони дозволяють об’єктивно оцінити проблеми винятково у застосуванні з іншими методами.

CIVICLAB

Портрет аудиторії (респондентів), залученої до консультаційних заходів у форматі CivicLab. Заходи відбувалися у місті Рівному в 4 сесії, до них долучилося 29 учасників(ць). 13 із них (45%) – чоловіки, 16 (55%) – жінки.

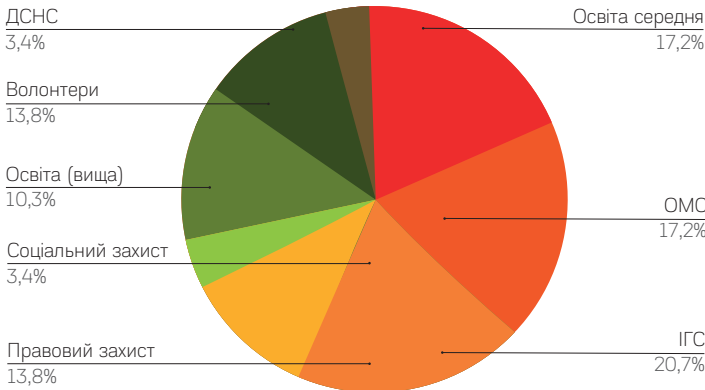
Портрет учасника опитування: гендерний аспект

Графік 8. Гендерний розподіл учасників заходів

Щодо сфер зайнятості учасників, то серед них 5 працюють у сфері загальної середньої освіти, 5 – в органах місцевого самоврядування, 6 представляють громадський сектор, 4 – правозахисні організації, 1 – сферу соціального захисту, 4 – медичну сферу, 1 – ДСНС, 3 – сферу вищої освіти, 4 – волонтерське середовище.

Сфери зайнятості учасників

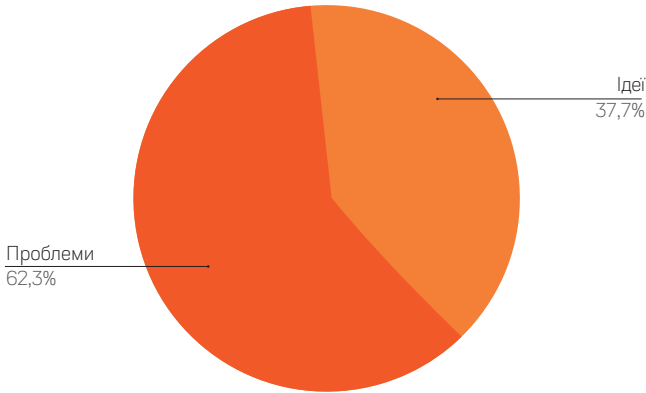

Графік 9. Розподіл учасників заходів за сферою зайнятості

Коротке резюме. Загалом консультаційний захід CivicLab відбувався у чотири етапи (сесії). За його підсумками сформовано 175 проблем та ідей щодо викликів, зумовлених повномасштабним вторгненням російської федерації в Україну. З них 109 (62,3%) ідентифіковано як проблеми, а 66 (37,7%) – як ідеї реагування на них.

ВАЖЛИВО!

Збір ідей для розв'язання проблем необхідний для третього етапу дослідження, коли потрібно виявити, чи корелює варіант запропонованого ОМС рішення із заявленими пропозиціями від громадськості та очікуваними результатами. Усі запропоновані рішення будуть проаналізовані та опубліковані після третього етапу дослідження.

Графік 10. Результати CivicLab

Якщо розподілити результати напрацювань за сферами, то найбільша кількість поданих проблем та ідей – 68 – стосувалися соціальних питань, 65 – управлінських питань, 46 – сфери економіки, по 24 – транспорту та інфраструктури й житлово-комунального господарства, 22 – сфери освіти, 19 – інформування мешканців, по 17 – медицини та безпеки, по 5 – громадянського суспільства та екології, 4 – благоустрою, 3 – спорту.

Соціальні питання	68
Управлінські питання	65
Економіка	46
Житлово-комунальне господарство	24
Транспорт та інфраструктура	24
Освіта	22
Інформування мешканців	19
Медицина	17
Безпека	17
Громадянське суспільство	5
Екологія	5
Благоустрій	4
Спорт	3

За результатами першого етапу дослідження, тобто опитування мешканців, консультаційних заходів у форматі CivicLab та аналізу поданих пропозицій, виокремлено 6 найактуальніших сфер.

Робота влади з ВПО і пов'язана із підтримкою ВПО:

- **організація роботи з ВПО** – відсутність довгострокових рішень щодо роботи з ВПО, повільне покращення умов для ВПО, ОМС не вивчає потреби ВПО та мешканців, проблеми, пов'язані з прийняттям і розміщенням ВПО, відсутність швидкої реакції на заяви щодо релокації ВПО, контроль за проживанням ВПО за місцем реєстрації, перереєстрація після переїзду із шелтерів та інформування про це, неготовність громади та людей до критичної ситуації у роботі з вимушено переміщеними людьми;
- **інтеграція ВПО у громаді** – недостатня кількість інтеграційних заходів для ВПО і їх соціалізації, в тому числі через долучення до громадських робіт, інтеграція молоді ВПО, створення місць додаткового спілкування поза межами навчального процесу, дороговартісні та слабко розвинені секції та гуртки для дітей ВПО, незнання української мови ВПО;
- **гуманітарна підтримка** – необхідність створення єдиного офіційного джерела інформації про потреби ВПО, а також інформування про нього, недостатня допомога, відсутність єдиного реєстру видачі такої допомоги, нерівномірний розподіл гуманітарної допомоги (менше допомоги для місцевого вразливого населення, більше для ВПО), що створює конфліктні ситуації;
- **соцзахист ВПО** – неготовність соцслужб до роботи з ВПО, зловживання ВПО під час отримання гуманітарної допомоги;
- **медичне забезпечення ВПО** – відсутність у ВПО сімейних лікарів через неукладення декларацій на місці, неготовність громади та сфери медицини до критичної ситуації;
- **працевлаштування ВПО** – контроль зайнятості переселенців, неможливість влаштуватися на роботу у звичній сфері діяльності, небажання ВПО, які живуть у гуртожитках, шукати собі роботу або працевлаштовуватися через низьку зарплату, відсутність механізму залучення ВПО до громадських робіт;
- **забезпечення ВПО житлом** – надання тимчасового житла лише завдяки "джентельменським" угодам, бо у громади відсутнє соціальне житло комунальної форми власності (це питання не розв'язане ще з 2014 року), студентські гуртожитки заселені переміщеними людьми (виникає проблема з житлом і для студентів, і для ВПО), відсутність соціального житла та програми його розвитку, переселення внутрішньо переміщених осіб без їх згоди, відсутність житла для поселення або можливостей орендувати, збільшення цін на оренду житла.

2. Відкритість міської ради та якісне інформування мешканців:

- відсутність системної комунікації з мешканцями, зокрема комплексної інформації щодо дій на випадок різних загроз (наприклад, на білбордах), відсутність належної комунікації з мешканцями про підготовку до зими/надзвичайних ситуацій, недостатнє інформування про безпекові заходи та укриття;
- недостатня промоція міста для переміщених осіб та бізнесу;
- відсутнє належне інформування ВПО про можливості отримати допомогу – юридичну, консультаційну і т.д.;

- непрозорість прийняття рішень про виділення коштів із бюджету та відсутність контролю за їх використанням, відсутність дискусії в міській раді, прийняття рішень без обговорень і з порушенням процедури, відсутність обґрунтування ОМС своїх рішень;
- зміщення каналів комунікації органів влади від громади до конкретних персоналій, що згодом може бути використано під час передвиборчих кампаній;
- відсутнє бачення подальшого розвитку громади, якісного стратегічного плану розвитку міста з частиною про розвиток людського капіталу та збільшення кількості робочих місць: за наявності такого плану приїзд переселенців був би позитивним явищем для міста, населення якого скорочується;
- відсутня логіка управлінської структури, якісного прогнозування, аналітичної складової роботи влади та співпраці з аналітичними організаціями у цьому напрямку, неготовність впроваджувати проєктний підхід до управління громадою, влада не готова відповідати на запит, відсутність системного підходу влади до роботи, влада не може сформулювати виклики, з якими зіткнулася, влада не розуміє ступеня проблем, які є у місті, і не продукує рішень, відсутність аналізу ситуації і планування роботи або комунікації про це.

3. Стан бомбосховищ, зокрема у центрі міста – на вулицях Міцкевича і Чорновола, непридатність захисних споруд для тривалого перебування громадян, необладнані укриття, ускладнений доступ до укриттів, їх нестача і ненадійність, відсутність інтернету у деяких укриттях.

4. Працевлаштування – відсутність робочих місць (особливо важко людям з інвалідністю по психоневрологічному профілю), нестача кваліфікованих працівників (призвані до ЗСУ або виїхали), відсутність добре оплачуваної роботи та можливостей для працевлаштування, зростання безробіття, скорочення робочих місць і, відповідно, надходжень до бюджету, збільшення категорій осіб, що потребують соціальної допомоги і підтримки, потреба у додаткових можливостях для самозайнятості та працевлаштування молоді.

5. Енергетичні виклики – відсутність або нестача електроенергії для повноцінної життєдіяльності, енергетична загроза і відсутність адекватного підходу місцевого самоврядування, неготовність підприємств до енергетичних викликів, відсутність генераторів, високі ціни на енергоресурси, відсутність плану переходу до сталого тепlopостачання (наприклад, у форматі схеми тепlopостачання міста): наявність та виконання такого плану зменшило б ризик дефіциту газу.

6. Виклики освітньої сфери – наявний підхід до організації навчального процесу не відповідає викликам часу, відсутність системи моніторингу та оцінки якості онлайн-навчання, непідготовленість системи освіти для організації інклюзивного навчання, неготовність освіти до війни: від національного рівня до місцевого (адаптація програм, робота з дітьми у сховищах, відсутність фахової допомоги).

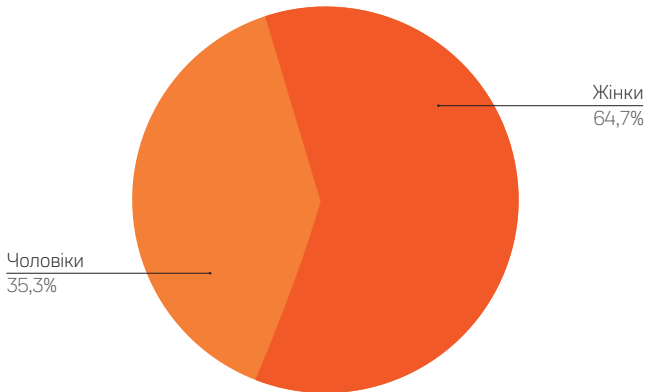
Із більш детальним переліком проблем, напрацьованих під час опитування та консультаційних заходів у форматі Civiclab, можна ознайомитися [за посиланням](#).

Для подальшого аналізу на другому етапі дослідження було обрано дві проблеми: робота влади з ВПО та відкритість міської ради і якісне інформування мешканців.

ФОКУС-ГРУПИ

Фокус-групове дослідження щодо роботи влади з ВПО проводила Академія політичної аналітики "ПОЛІС". Загалом у 2 фокус-групах взяло участь 17 осіб, з них 11 жінок та 6 чоловіків.

Портрет учасника: гендерний аспект

Графік 11. Гендерний розподіл учасників фокус-груп

Під час підбору учасників аналітики намагалися охопити різних представників ВПО, зокрема:

- ВПО, які проживають в МКП (місцях компактного проживання);
- ВПО пенсійного віку;
- ВПО з інвалідністю;
- безробітні ВПО;
- ВПО, які мають постійну роботу;
- представники релокованого бізнесу;
- ВПО, які самостійно влаштували своє життя у Рівненській громаді;
- представники ГО, які займаються допомогою ВПО;
- вчителі шкіл або дитячих садочків, де навчаються діти ВПО;
- місцеві мешканці, діти яких навчаються у школах Рівненської громади;
- місцеві мешканці, діти яких навчаються у дитячих садочках Рівненської громади;
- студенти-ВПО;
- волонтери, які працюють з ВПО;
- ВПО, які живуть у Рівненській громаді до 24 лютого;
- російськомовні ВПО;
- україномовні ВПО.

До фокус-груп залучали ВПО, які спілкуються як українською, так і російською мовами, адже вони можуть стикатися з різними викликами під час інтеграції у громаді.

Коротке резюме

Підбір учасників для дослідження відбувався шляхом забезпечення репрезентативного представництва ВПО у м. Рівне за віком, статтю та соціальним становищем. Основні питання стосувалися проблем роботи з ВПО, пошуком житла та роботи, отриманням гуманітарної допомоги, доступом до кваліфікованої психологічної допомоги. В середньому тривалість фокус-групи становила 1 годину 45 хвилин. Учасникам фокус-групи пропонували дати відповідь на 5 питань, які, своєю чергою, були поділені на підпитання:

- З якими проблемами Ви зіткнулися під час прибуття до громади?
- Яким повинен бути оптимальний алгоритм (протокол) роботи органів влади з ВПО з моменту прибуття в громаду до їх повної інтеграції?
- З якими проблемами Ви зіткнулися в процесі отримання житла для проживання?
- Як Ви бачите розв'язання проблеми отримання соціального житла?
- З якими проблемами Ви зіткнулися під час пошуку роботи після прибуття до громади?
- Як Ви бачите розв'язання проблеми із працевлаштуванням?
- Які проблеми виникали у Вас під час отримання гуманітарної допомоги?
- Як Ви бачите розв'язання цих гуманітарних проблем?
- Чи виникають у Вас проблеми з доступом до кваліфікованої психологічної допомоги?
- Як Ви бачите розв'язання цієї проблеми?

Питання 1.

1.1. З якими проблемами Ви зіткнулися під час прибуття до громади?

Відповідаючи на це питання, респонденти називали проблеми з пошуком житла та роботи; ворожим ставленням місцевого населення до вихідців з Донецької та Луганської областей; відсутністю єдиного центру координації та допомоги для переселенців; низькою якістю роботи міської влади – у питаннях інтеграції ВПО в життя громади і надання базових сервісів. Зокрема, опитані зауважували, що графік роботи громадського транспорту короткий, а транспортні засоби не адаптовані для потреб людей з інвалідністю, що створює проблеми під час пересування містом.

При цьому опитані вказували, що діти та молодше покоління легше і швидше адаптуються до нових умов життя (вивчають українську мову і здатні вільно спілкуватися нею), знаходять друзів та способи проводити дозвілля у новому місті. Натомість у старшого покоління – і з боку переселенців, і з боку місцевих жителів – у ставленні один до одного домінують стереотипи та міфологізовані уявлення, часто підсилені пропагандою і дезінформацією. На думку респондентів, останню поширюють свідомо – для політичної та соціальної дестабілізації.

1.2. Яким повинен бути оптимальний алгоритм (протокол) роботи органів влади з ВПО з моменту прибуття в громаду до їх повної інтеграції?

Опитані відзначали, що місцевій владі потрібно створити зручний сервіс для реєстрації переселенців, які планують мешкати в Рівному, де можна було би розміщувати інформацію про доступне житло та вакансії. Важливо, щоб реєстр містив інформацію про потреби ВПО та їх моніторинг.

Також респонденти звертали увагу на відсутність у Рівному єдиного центру інформування та допомоги для ВПО. Його наявність, на їхню думку, дозволила б зосередити в одному місці не лише інформацію, потрібну для цієї категорії населення, а й зручні сервіси, які б могли бути для неї корисними. При цьому опитані зауважували, що місцевій владі варто приділяти більшу увагу питанню інтеграції ВПО у життя міста, наголошуючи на тому, що походження людини не впливає на її культурний рівень та поведінку.

Питання 2.

2.1. З якими проблемами Ви зіткнулися в процесі отримання житла для проживання?

Респонденти вказували на вороже ставлення орендодавців до вихідців зі східних і південних областей, а також небажання останніх здавати власне житло в оренду сім'ям із малолітніми дітьми та домашніми тваринами. Також респонденти зауважували, що вартість оренди житла у місті завищена через надмірний попит серед ВПО. Проблемою також є компактне проживання ВПО у гуртожитках чи санаторіях, що унеможливорює їх подальшу інтеграцію до територіальної спільноти.

2.2. Як Ви бачите розв'язання проблеми отримання соціального житла?

Опитані вважають, що потрібно запровадити цільову державну програму, яка б передбачала пошук вільної житлової площі у регіоні з її подальшою адаптацією під потреби ВПО за підтримки донорів, якими можуть бути міжнародні організації чи приватні особи. Також учасники звернули увагу на зарубіжний досвід, коли житло надають у безкоштовне користування на певний термін, що стимулює мешканців до пошуку роботи.

Питання 3.

3.1. З якими проблемами Ви зіткнулися під час пошуку роботи після прибуття до громади?

Головними перешкодами для працевлаштування ВПО стали такі: 1) мовний бар'єр (проблеми з використанням української мови); 2) небажання роботодавців брати на роботу вихідців зі східних областей; 3) відсутність вакансій, які б відповідали професійній спеціалізації ВПО; 4) нижча оплата праці, ніж ВПО отримували у своєму регіоні; 5) бажання працювати неофіційно і неготовність роботодавців співпрацювати на таких умовах; 6) відсутність місць у дошкільних закладах та школах для дітей ВПО, що унеможливорює працевлаштування на повний робочий день.

3.2. Як Ви бачите розв'язання проблеми із працевлаштуванням?

На думку опитаних, вирішити цю проблему можна завдяки підтримці державної і місцевої влади – наданню цільових грантів для відновлення бізнесу або відкриття власної справи. Також учасники наголошували, що влада має планувати відкриття нових промислових підприємств у найближчому майбутньому через наявність кваліфікованих кадрів з числа ВПО. При цьому опитані відзначають, що місцевий центр зайнятості виконує роль "статиста" (створює видимість діяльності) і не надає можливості ВПО знайти роботу з достатнім рівнем заробітної плати.

Питання 4.

4.1. Які проблеми виникали у Вас під час отримання гуманітарної допомоги?

Опитані відзначають, що ключовими проблемами є відсутність єдиного реєстру ВПО, які проживають у регіоні, а також потреб, які вони мають. Складнощі також пов'язані з реєстрацією на отримання допомоги ("номер телефонної лінії постійно зайнятий") і відсутністю належної комунікації щодо місця видачі та характеристик допомоги, яка надається. Відповіді респондентів засвідчують, що більшість із них зіткнулися з ситуацією, коли на місці видачі гуманітарної допомоги її не виявилось або вона була призначена для інших категорій ВПО, до якої вони не належать. Окремі респонденти зауважували, що зіткнулися з ситуаціями, коли у центрах видачі гуманітарної допомоги їм відмовилися надати допомогу через те, що вони спілкувалися російською мовою.

При цьому респонденти зазначають, що через постійне отримання гуманітарної допомоги окремі категорії ВПО не вмотивовані у пошуку стабільного місця роботи. Також під час обговорення виявилось, що більшість центрів/штабів надання гуманітарної допомоги не комунікують між собою, що відкриває можливості для надмірного отримання допомоги одними категоріями ВПО і нестачею допомоги для інших.

На думку опитаних, комунікація з Рівненською ОВА відбувається на належному рівні і до потреб та запитів від ВПО ставляться з розумінням, проблеми намагаються розв'язувати. Натомість міська влада Рівного, крім обіцянок, нічого справді корисного для ВПО, на їхню думку, не робить ("живе паралельним життям").

4.2. Як Ви бачите розв'язання цих гуманітарних проблем?

На думку опитаних, варто створити профільні центри (за потреби – мобільні пункти) видачі гуманітарної допомоги зі зручним способом реєстрації та зрозумілим графіком роботи. Також актуальним постало питання координації гуманітарної допомоги.

Респонденти зауважували, що, було б дуже добре, якби влада ініціювала створення міського центру/хабу/коворкінгу для ВПО, де вони б могли комунікувати між собою і проводити заходи для взаємодії з місцевим населенням та подальшої інтеграції в життя міста.

Питання 5.

5.1. Чи виникають у Вас проблеми з доступом до кваліфікованої психологічної допомоги?

Опитані підтвердили, що такі послуги для ВПО надаються, але вказали на складнощі доступу до таких сервісів (наприклад, лише один сеанс спілкування з психологом є безкоштовним). Учасники відзначили, що більшість ВПО зі скептицизмом ставляться до потреби у психологічній допомозі та не бажають її отримувати (це пов'язано зі стереотипним уявленням про те, що така допомога – лікарська). Водночас позиція батьків (старшого покоління) у цьому питанні часто заважає психологічній реабілітації дітей та молодшого покоління.

5.2. Як Ви бачите розв'язання цієї проблеми?

На думку опитаних, вирішити цю проблему можливо лише завдяки цілеспрямованій та системній роботі державної влади і відповідних міністерств. Вона довгострокова, і її рішення повинне передбачати відповідну підготовку фахівців (із залученням досвіду зарубіжних країн).

Таким чином, за результатами проведення фокус-груп можна стверджувати, що джерелом абсолютної більшості проблем, з якими стикаються ВПО, є відсутність єдиного центру координації та допомоги для переселенців. Під час реєстрації ВПО у ЦНАПах збирають статичні дані, натомість динамічної інформації про потреб ВПО немає. Такий моніторинг дозволить краще зрозуміти соціальні проблеми і більш ефективно координувати надання гуманітарної, психологічної чи соціальної допомоги. Нині ж більшість проблем вирішується у закритих групах у соціальних мережах, створених самими ВПО. Реєстр ВПО дозволить місцевій владі краще розуміти структуру кваліфікованих кадрів і сприятиме наданню цільових грантів чи бюджетних програм на відкриття власної справи та інтеграції їх до територіальної громади.

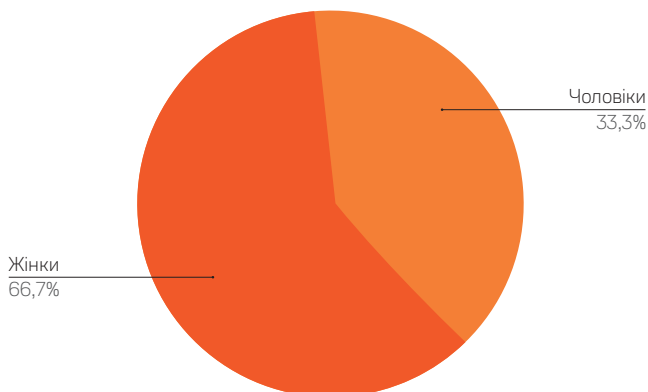
ІНТЕРВ'Ю

Респонденти

На завершальному етапі було проведено 6 експертних інтерв'ю для детальнішого дослідження проблеми відкритості міської ради та якісного інформування мешканців.

Респондентами інтерв'ю стали по 2 представники громадського сектору, які працюють із внутрішньо переміщеними особами, бізнесу та місцевої влади. 66,7% з них є чоловіками, а 33,3% – жінками.

Портрет учасника: гендерний аспект

Графік 12. Гендерний розподіл респондентів

Коротке резюме

Під час експертного інтерв'ю в респондентів запитували, наскільки змінилася комунікація місцевої влади з початком повномасштабного вторгнення та якими є її особливості зараз. Представники громадського сектору зазначали, що тісна співпраця з владою відбувалася лише на початку повномасштабного вторгнення (перший місяць-два). Надалі представники ОМС не дуже активно йшли на комунікацію та мало залучали представників неурядових організацій до прийняття рішень. Усі опитані представники громадського сектору зазначили, що комунікація влади зі стейкхолдерами недостатня. Крім цього, вони також повідомили, що ОМС наразі жодним чином не підтримує громадський сектор.

Представники місцевого малого бізнесу зазначали, що вони зазвичай не комунікують із представниками органу місцевого самоврядування, а більшість питань чи проблем намагаються вирішувати самостійно. Також ішлося про те, що ОМС недостатньо підтримує малий місцевий бізнес, в першу чергу фінансово – принаймні вони не знають програм такої підтримки, які б діяли в місті. З іншого боку, респонденти вказували, що вони не проти долучатися до заходів, які організовує міська влада, але для них важливо бачити їх результати.

Натомість представники органів місцевого самоврядування зазначили, що після 24 лютого комунікація з мешканцями та іншими стейкхолдерами змінилася. По-перше, значна частина інформації, важливої для мешканців та інших стейкхолдерів, є чутливою та зазвичай не може бути поширена через російську агресію. Крім цього, опитані зазначили, що нерідко спілкування зі стейкхолдерами неформальне та відбувається у спільних чатах (наприклад, комунікація з головами ОСББ). Також, за словами представників ОМС, після 24 лютого вони зосередилися на розповсюдженні інформації через соціальні мережі та месенджери — на їхню думку, там значно більша аудиторія, що дозволяє швидше доносити повідомлення. На думку представників влади, залучення мешканців до процесу прийняття рішень зараз на низькому рівні, що варто змінювати.

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ВИСНОВКИ

Мета цього дослідження – дослідити проблеми, з якими зіткнулася Рівненська громада внаслідок повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну. Для цього було обрано 4 методи, за допомогою яких вдалося:

- а) ідентифікувати проблеми, на які є суспільний запит,
- б) визначити дві проблеми, які є суспільно значущими.

Під час першого етапу дослідження було зібрано понад 300 пропозицій та ідей від мешканців громади, експертного середовища, громадських організацій, органу місцевого самоврядування та бізнесу. За результатами першого етапу дослідження усі подані пропозиції були згруповані у шість сфер:

- робота влади з ВПО і підтримка ВПО;
- відкритість міської ради та якісне інформування мешканців;
- стан бомбосховищ;
- працевлаштування;
- енергетичні виклики;
- виклики в освітній сфері.

Детальніше ознайомитись із зібраними проблемами можна [за посиланням](#).

Варто зазначити, що за результатами аналізу наданих пропозицій найбільш актуальними, тобто такими, які мають найбільший суспільний запит, є проблема роботи влади з ВПО і підтримка ВПО, а також відкритість міської ради та якісне інформування мешканців. Саме ці проблеми детальніше аналізувались під час другого етапу.

Так, за результатами фокус-групових досліджень було виявлено, що першопричиною більшості проблем, з якими стикаються ВПО, є відсутність єдиного центру координації та допомоги для переселенців. Крім цього, відсутня динамічна інформація щодо їхніх потреб. Постійний моніторинг таких потреб дозволить краще управляти процесом надання гуманітарної, психологічної чи соціальної допомоги.

У контексті покращення комунікації ОМС з мешканцями та стейкхолдерами учасники зазначали, що варто максимально використовувати інструменти залучення, наприклад, публічні консультації. На думку респондентів, це дозволить максимально охопити всі зацікавлені сторони та готувати більш якісні стратегічні рішення, в тому числі щодо інтеграції ВПО.

Згодом Громадянська мережа ОПОРА планує проаналізувати рішення Рівненської міської ради, прийняті з 24 лютого для мінімізації негативних наслідків проблем, які були виокремлені як ключові. Також ОПОРА порівняє, чи корелює варіант запропонованого ОМС рішення із заявленими пропозиціями від громадськості, зібраними під час опитування та консультаційних заходів CivicLab.

Автори звіту дотримуються недискримінаційного підходу та декларують, що у цьому звіті використання узагальнених форм іменників дорівнює вживанню форм іменників з гендерованим закінченням

Звіт підготовлено у межах проєкту «Промоція соціальної згуртованості у громадах та посилення демократичних цінностей», що Громадянська мережа ОПОРА реалізує за підтримки Національного фонду підтримки демократії (NED).